

Особливості надання та оплати лікарняних – 2023

Лектор: **Антон Янко** – консультант з питань розрахунків
з персоналом

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- **Закон 1105** – Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” від 23.09.1999 № 1105-XIV в редакції Закону від 21.09.2022 № 2620-IX.
- **Порядок 1266** – Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням, затверджений Постановою КМУ від 26.09.2001 № 1266.
- **Порядок 440** – Порядок оплати перших п’яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов’язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця, затверджений Постановою КМУ від 26.06.2015 № 440.
- **Постанова 28-3** - Постанова правління ПФУ від 21.12.2022 № 28-3 “Деякі питання фінансування для здійснення виплат та надання соціальних послуг, визначених Законом України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування”.
- **Порядок 12** – Порядок фінансування страхувальників для надання матеріального забезпечення застрахованим особам у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та окремих виплат потерпілим на виробництві за рахунок коштів Фонду соціального страхування України, затверджений Постановою правління ФССУ від 19.07.2018 № 12.

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ З 2023 РОКУ ПЕРЕДАНО ВІД ФСС ДО ПФУ: ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ТА РОБОТОДАВЦІВ?

- Замість ФСС тепер ПФУ буде займатись соціальним страхуванням – примати заявки по лікарняним, фінансувати, перевіряти і штрафувати.
- Перереєстровуватись у ПФУ страхувальникам (роботодавцям) не потрібно – усі дані передані від ФСС до ПФУ.
- Перевірки страхувальників з 1 січня 2023 року буде проводити уже ПФУ, навіть за періоди до припинення ФСС.
- Передбачено відповідальність лікарів за створення необґрунтованого медичного висновку про тимчасову непрацездатність. Заклад охорони здоров'я, в якому працює лікар-штрафник, буде компенсувати ПФУ суму оплати необґрунтовано виданого лікарняного і може цю суму стягнути з самого лікаря у порядку регресу. КМУ уже затвердив відповідний порядок.
- Кабмін має подати Верховній Раді пропозиції щодо:
 - збільшення строку отримання допомоги по вагітності та пологах;
 - надання роботодавцем оплачуваних днів додаткової відпустки у разі тимчасової непрацездатності працівника замість виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності.

ВИДИ СТРАХОВИХ ВИПЛАТ ЗА СТРАХУВАННЯМ У ЗВ'ЯЗКУ З ТИМЧАСОВОЮ ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

За страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності надаються такі види страхових виплат:

- 1) допомога по тимчасовій непрацездатності, включаючи догляд за хворою дитиною, догляд за дитиною віком до 14 років або дитиною з інвалідністю віком до 18 років на весь період надання реабілітаційної допомоги, за наявності медичного висновку про необхідність стороннього догляду за дитиною;
- 2) допомога по вагітності та пологах;
- 3) допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли внаслідок нещасного випадку на виробництві).

ОБЧИСЛЕННЯ СТРАХОВОГО СТАЖУ

1. **Страховий стаж** - це період (строк), протягом якого особа підлягала страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та за який щомісяця сплачено страхові внески в сумі не менше мінімального страхового внеску, крім випадків, передбачених абзацом другим цієї частини.

Період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, отримання виплат за окремими видами соціального страхування, крім пенсій усіх видів (за винятком пенсії по інвалідності), включається до страхового стажу як період, за який сплачено страхові внески виходячи з розміру мінімального страхового внеску.

2. Страховий стаж обчислюється за даними реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, у тому числі за даними про трудову діяльність працівників, внесеними відповідно до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", а за періоди до 1 липня 2000 року - у порядку та на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше.

3. Страховий стаж обчислюється в місяцях.

СТРАХОВИЙ СТАЖ: РОЗ'ЯСНЕННЯ ПФУ

У листі від 20.02.2023 р. № 5670-4673/К-03/8-2800/23 Пенсійний фонд роз'яснює, що під час обчислення страхового стажу застрахованої особи за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності можна використовувати дані про страховий стаж, зазначений:

- в додатку 9 до Положення про реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування «Індивідуальні відомості про застраховану особу «Дані про трудовий та страховий стаж» (далі – додаток 9), але **лише за період з 01.01.2016 р.**, оскільки до 01.01.2016 р. дані, зазначені в додатку 9, містять періоди, які не включаються до страхового стажу за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності;
- в додатку 4 до Положення про реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування «Форма ОК-5 «Індивідуальні відомості про застраховану особу» (далі — Форма ОК-5), в повному обсязі за період з 01.01.2016 р., а також в частині, що збігається з періодами, коли особа підлягала загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Враховуючи, що у Формі ОК-5 не зазначено ознак підлягання загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, для правомірного включення даних про страховий стаж, зазначений у Формі ОК-5, необхідно додатково використовувати дані про трудові відносини, вказані в трудовій книжці застрахованої особи.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ВІДМОВИ В НАДАННІ ДОПОМОГИ ПО ТИМЧАСОВІЙ НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ

Допомога по тимчасовій непрацездатності не надається:

- 1) у разі одержання застрахованою особою травми або її захворювання при вчиненні нею кримінального правопорушення;
- 2) у разі навмисного заподіяння шкоди своєму здоров'ю з метою ухилення від роботи чи інших обов'язків або симуляції хвороби;
- 3) за час перебування під арештом і за час проведення судово-медичної експертизи;
- 4) за час примусового лікування, призначеного за судовим рішенням;
- 5) у разі тимчасової непрацездатності у зв'язку із захворюванням або травмою, що сталися внаслідок алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння або дій, пов'язаних із таким сп'янінням;
- 6) за період перебування застрахованої особи у відпустці без збереження заробітної плати, творчій відпустці, додатковій відпустці у зв'язку з навчанням;
- 7) за період тимчасової непрацездатності, зазначений у листку непрацездатності, визнаному необґрунтованим.

ДОПОМОГА НА ПОХОВАННЯ — 2023

Постановою правління ПФУ від 26.12.2022 № 29-1 встановлено розмір допомоги на поховання застрахованої особи або особи, яка перебувала на її утриманні, - 4100 гривень.

На жаль, до цього часу реалізувати право на цю допомогу неможливо, адже ПФУ не забезпечено можливість подання відповідних заяв-розрахунків страхувальників.

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХОВИХ ВИПЛАТ ЗА СТРАХУВАННЯМ У ЗВ'ЯЗКУ З ТИМЧАСОВОЮ ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

Страхова виплата у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), гіг-контракту, іншого цивільно-правового договору та на інших підставах, передбачених законом, призначається та здійснюється за **основним** місцем роботи (діяльності).

Допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною), допомога по вагітності та пологах застрахованим особам (у тому числі тим, які здійснюють підприємницьку чи іншу діяльність та одночасно працюють на умовах трудового договору) надається за основним місцем роботи (діяльності) **АБО** за місцем роботи за сумісництвом (наймом) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Рішення про призначення страхової виплати приймається **страхувальником** або **уповноваженими** ним особами. Страхувальник або уповноважені ним особи здійснюють контроль за правильністю нарахування і своєчасністю здійснення страхових виплат, приймають рішення про відмову в призначенні або припинення страхових виплат (повністю або частково), розглядають підставу і правильність видачі документів, які є підставою для надання страхових виплат.

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

ЛІКАРНЯНІ СУМІСНИКАМ: РОЗ'ЯСНЕННЯ ПФУ

Позиція ПФУ викладена в тому числі у листі ПФУ від 03.03.2023 № 7243-5062/Я-03/8-2800/23:

1. Документальним підтвердженням неоплати лікарняного за основним місцем роботи є рішення страхувальника або уповноважених ним осіб про відмову в призначенні страхової виплати.
2. Оплата лікарняного за сумісництвом можлива лише після надання працівником рішення страхувальника або уповноважених ним осіб про відмову в призначенні страхової виплати з основного місця роботи.
3. У випадку коли за основним місцем роботи працівнику не було відмовлено у оплаті лікарняного, за місцем роботи за сумісництвом у страхувальника або уповноважених ним осіб не виникає правових підстав для розгляду питання щодо призначення або відмови у призначенні допомоги.

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

ЛІКАРНЯНІ СУМІСНИКАМ: РОЗ'ЯСНЕННЯ МІНСОЦПОЛІТИКИ

У листі від 15.02.2023 р. № 494/0/290-23/54, зацитувавши норми Закону 1105 і Порядку 440, Мінсоцполітики зазначає, що:

п. 2 Порядку № 440 визначено, що оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності здійснюється за основним місцем роботи застрахованої особи **ТА** за місцем роботи за сумісництвом у формі матеріального забезпечення, що повністю або частково компенсує втрату заробітної плати (доходу).

Положеннями Порядку № 440 не передбачено оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності застрахованій особі, яка працює на умовах цивільно-правового договору.

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

СТРОКИ РОЗГЛЯДУ ДОКУМЕНТІВ, ПРИЗНАЧЕННЯ ТА НАДАННЯ СТРАХОВИХ ВИПЛАТ ЗА СТРАХУВАННЯМ У ЗВ'ЯЗКУ З ТИМЧАСОВОЮ ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

Документи для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності розглядаються не пізніше **десяти** робочих днів з дня їх надходження, а для призначення допомоги по вагітності та пологах - не пізніше **трьох** робочих днів з дня їх надходження.

Повідомлення про відмову в призначенні допомоги із зазначенням причини відмови та порядку оскарження видається або надсилається заявникові не пізніше **п'яти** днів після прийняття відповідного рішення.

Допомога по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах **виплачується**:

1) застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), інших підставах, передбачених законом, - у **найближчий** після дня призначення допомоги строк, установлений для виплати заробітної плати;

2) добровільно застрахованим особам, застрахованим особам, які працюють на умовах цивільно-правового договору, здійснюють підприємницьку чи іншу діяльність, - протягом **десяти** робочих днів після призначення допомоги.

Допомога на поховання **призначається** не пізніше дня, що настає за днем звернення, і **виплачується** не пізніше наступного робочого дня після отримання страхувальником страхових коштів від уповноваженого органу управління відповідно до цього Закону.

Страхові виплати, передбачені Законом 1105, здійснюються у разі, якщо звернення за їх призначенням надійшло не пізніше ШЕСТИ календарних місяців з дня відновлення працездатності, закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, з дня смерті застрахованої особи або члена її сім'ї.

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

ОБМЕЖЕННЯ В ОПЛАТІ ЛІКАРНЯНИХ: ВПЛИВ СТАЖУ

Для застрахованих осіб, які протягом 12 місяців перед настанням страхового випадку мають страховий стаж менше 6 повних місяців, застосовують такі обмеження:

1) допомога по тимчасовій непрацездатності надається виходячи з нарахованої зарплати (доходу), з якої сплачуються страхові внески, але не більше за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, встановленої на час настання страхового випадку:

$6700/30,44=220,11$ грн. для 2023 року;

2) допомога по вагітності та пологах – виходячи з нарахованої зарплати (доходу), з якої сплачуються страхові внески, але не більше за розмір допомоги, обчислений із двократного розміру мінімальної зарплати, встановленої на час настання страхового випадку:

$6700*2/30,44=440,21$ грн. для 2023 року.

В будь-якому випадку розмір середньоденної допомоги по вагітності та пологах не може бути менший за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, встановленої на час настання страхового випадку:

$6700/30,44=220,11$ грн. для 2023 року.

ОБМЕЖЕННЯ В ОПЛАТІ ЛІКАРНЯНИХ: МАКСИМАЛЬНИЙ РОЗМІР

1) розмір зарплати, що включається до розрахунку лікарняних, не може перевищувати 15 розмірів мінімальної зарплати за кожен місяць розрахункового періоду:

$6700 \cdot 15 = 100500$ грн. для 2023 року.

2) розмір середньоденної допомоги по тимчасовій непрацездатності або по вагітності та пологам не може перевищувати розмір допомоги, обчислений із 15-кратного розміру мінімальної зарплати, встановленої на час настання страхового випадку:

$6700 \cdot 15 / 30,44 = 3301,58$ грн. для 2023 року.

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

ПОВАЖНІ ПРИЧИНИ ДЛЯ ВИКЛЮЧЕННЯ ДНІВ ІЗ РОЗРАХУНКОВОГО ПЕРІОДУ

Із розрахункового періоду виключаються дні:

- ✓ тимчасової непрацездатності;
- ✓ відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами;
- ✓ відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та шестирічного віку за медичним висновком,;
- ✓ відпустки без збереження заробітної плати;
- ✓ **призупинення дії трудового договору** у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України.

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

РОЗ'ЯСНЕННЯ ПФУ ЩОДО ДЕЯКИХ ВИПАДКІВ РОЗРАХУНКУ СЕРЕДНЬОЇ ЗАРПЛАТИ ДЛЯ НАРАХУВАННЯ ЛІКАРНЯНИХ

Ситуація 1. Повний місяць поважні причини (лікарняний, відпустка без збереження тощо) і в цьому місяці нарахована премія за минулий період або інша виплата, яка є базою для ЄСВ.

Місяць виключається із розрахункового періоду, у випадку коли в цьому місяці застрахована особа усі календарні дні місяця перебувала в поважних причинах передбачених пунктом 3 Порядку 1266, а тому підстав включення заробітної плати, нарахованої в такому місяці, у розрахунок середньоденної заробітної плати немає.

Ситуація 2. Поважні причини охоплюють всі робочі дні місяця, але не всі календарні.

Місяць не виключається із розрахункового періоду, оскільки в цьому місяці застрахована особа перебувала в поважних причинах передбачених пунктом 3 Порядку 1266 не усі календарні дні місяця, тому в розрахунковий період такий місяць включається в кількості календарних днів в яких застрахована не перебувала в поважних причинах.

Ситуація 3. Усі 12 місяців розрахункового періоду охоплюють поважні або неповажні причини відсутності на роботі, зарплата не нараховувалась.

Обчислення середньоденної заробітної плати у зазначеному випадку здійснюється на загальних підставах, шляхом ділення нарахованої за розрахунковий період (12 календарних місяців) заробітної плати, на яку нарахований єдиний внесок на кількість календарних днів зайнятості (період перебування у трудових відносинах) у розрахунковому періоді без урахування календарних днів, не відпрацьованих з поважних причин.

(лист ПФУ від 07.03.2023 № 7882-7843/Я-03/8-2800/23)

ПОДАННЯ ЗАЯВИ-РОЗРАХУНКУ ЧЕРЕЗ ПОРТАЛ: ВІДЕО ВІД ПФУ

Дивиться відео за [посиланням](#)

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

Завантаження даних бухгалтерської програми в заявку на порталі

Після заповнення періоду вибірки електронних лікарняних в процесі створення заяви-розрахунку крім кнопки “Продовжити за даними ЕРЛН” з'являється кнопка “Завантажити дані з файлу”.

Тут можна використовувати для імпорту файл типу .json і у текстовому представленні виглядає він приблизно так:

```
[
  {
    "WIC_NUM": "6820918-2012999431-1",
    "WIC_NUMBER_ALL": 3,
    "WIC_NUMBER_PFU": 2,
    "WIC_SUMM_ALL": 301.05,
    "WIC_SUMM_PFU": 200.7,
    "WIC_NUMBER_CHAES": 0,
    "WIC_SUMM_CHAES": 0.0,
    "WIC_CH_NUM": null,
    "WIC_MSEK_DT": null,
    "WIC_BENIFIT": null,
    "WIC_CAUSE": null,
    "WIC_CAUSE_ADD": null
  },
  {
```


Подання повідомлення про виплату лікарняних

На жаль, ПФУ досі не реалізував спеціальну можливість подання повідомлення про виплату лікарняних через свій портал (як, власне, і подання заявок по допомозі на поховання), але це не означає, що можна не подавати такі повідомлення, адже хоч окремої відповідальності за неподання і не передбачено, у разі неподання повідомлення протягом 3-х місяців з дня виплати у ПФУ з'являється підстава перевірити такого страхувальника позапланово по усіх питаннях оплати лікарняних.

Тут можна скористатись розділом “Звернення” на порталі ПФУ і надіслати відскановане повідомлення у форматі .pdf з підписами і печаткою:

Комунікації з ПФУ

- Запит на отримання електронних документів
- Інформація про осіб, яким встановлено пільгову категорію
- Звернення**
- Запит на підготовку паперових документів
- Відомості про трудові відносини робітника

Звернення (пропозиції, заяви, скарги)

Загальні дані

Тип особи* Юридична особа Дата звернення 21.04.2023

Тип звернення* Заява (клопотання) ☐ Повторне звернення

Орган ПФУ, до якого призначено звернення* Оберіть Орган ПФУ

Зміст звернення*

Прошу надати мені відповідь у визначений законом термін

Скан-копії

Додано 0 з 50 (Розмір кожного файлу не повинен перевищувати 1 Мб)

Додати файл

* - поля обов'язкові для заповнення

Відправити до ПФУ

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua

uteka.ua